

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Михайла Андрійовича Бокотєя
«Львівське гутне скло у контексті міжнародного студійного руху: художні
особливості та осередки скловиробництва»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво**

Представлена до захисту дисертація є результатом багаторічної праці М. А. Бокотєя – дослідника львівського гутного скла, безпосереднього учасника творення його сучасної історії як художника-дизайнера, генератора масштабних подій і локацій, спрямованих на розвиток гутництва як в Україні, так і за її межами.

Актуальність дослідження підтверджується необхідністю аналізу, переосмислення і фіксації в науковому і практичному контекстах тих досягнень скловиробництва, які є наслідками численних експериментів майстрів наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. Серед таких наслідків – вихід творів з художнього скла за рамки утилітарних функцій, набуття ними нових властивостей і якостей, а також промислове виготовлення зразків, що набуває всіх ознак проектного процесу. Проблематика є актуальною ще й тому, що піднімається в середовищі єдиного центру вітчизняного гутництва на сьогодні, єдиної в Україні кафедри художнього скла Львівської національної академії мистецтв, і тим самим гучно окреслюється необхідність розвитку цього осередку збереження традицій і виховання наступних поколінь майстрів-гутників.

У вступі досить повно розкрито всі обов'язкові складові. Обрані методи системно застосовано в дослідженні задля вирішення досить широкого кола питань – від аналізу світових осередків скловиробництва до опису окремого твору. Джерельна база представлена різномовною фаховою літературою, введеними до наукового вжитку каталогами і фотоматеріалами продукції львівських підприємств-скловиробників (понад 300 зразків); в основу аналізу діяльності компанії «Галицьке скло» покладено власний досвід дисертанта.

Цілком виправданими є всі вісім окреслених позицій *наукової новизни*, особливо слід виділити опрацьовану творчу спадщину львівських майстрів-склодувів, аналіз впливу міжнародних львівських симпозіумів гутного скла на виробничі й освітні процеси цієї галузі, впровадження в науковий обіг низки термінів із технології скла, утвердження в українській мистецтвознавчій науці поняття «проекування гутного скла». Отже, у роботі *вперше* комплексно досліджено гутну продукцію львівських підприємств-скловиробників кнця ХХ – початку ХХІ ст. у контексті міжнародного студійного руху.

Автор послідовно і всебічно розкриває тему дослідження у чотирьох розділах. Серед вагомих позицій, на яких акцентовано увагу в матеріалах розділу 1, слід виділити такі: дисертант визначає місце художнього скла в системі термінологічно-понятійного апарату класифікації мистецтва, порушує питання перетину декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну в процесах

скловиробництва, обґрунтовує принципи розуміння художнього скла в широкому контексті образотворчого мистецтва.

Змістовна панорама міжнародного студійного руху художнього скла розгортається у розділі 2. Проаналізовано традиційні чеську і словацьку школи, підходи американських митців, майстерність віртуозів-італійців, особливості шкіл Австралії, Німеччини, Великобританії, Франції, Фінляндії, Швеції, Данії, Японії, Литви, Естонії, Росії. Ідентичність українського художнього скла у світі з 90-х рр. минулого століття формували А. Бокотей і Ф. Черняк, а згодом і представники наступного покоління – О. Звір, Р. Дмитрик, А. Петровський та ін. Дисертант порівнює бачення, витoki творчості, реалізацію технічних можливостей, виділяє виражені регіональні риси і позначає європейські тенденції, визначає місце кожної країни у світовому склярстві. Окрім гутного скла аналізується лите скло, варіанти поєднання скла з іншими матеріалами – деревом, каменем, металом. Широкі територіальні межі дослідження провідних центрів скла і глибина наукової доказовості цілком відповідають окресленому ракурсу дослідження – міжнародний студійний рух. Дисертант, провівши такий всебічний аналіз, переоцінює роль двох професій – дизайнера і майстра-гутника, стверджує факт «...об'єднання їх в одну – професію художника, автора художнього твору, який відтепер буде трактований на тому ж рівні, як робота живописця чи скульптора» (с. 68 дисертації).

Одним із найяскравіших явищ у культурно-мистецькому житті України є розпочаті завдяки ініціативі А. Бокотея у 1989 р. Міжнародні симпозиуми гутного скла на базі склоцеху Львівської експериментальної кераміко-скульптурної фабрики. Унікальна колекція зібраних скляних композицій (понад 350 одиниць) зберігається у фондах Національного музею м. Львова ім. А. Шептицького і музеї скла, арт-директором якого є автор дослідження. Подія привернула увагу майстрів-гутників, мистецтвознавців, працівників музеїв з 31 країни. Вплив симпозиумів, що відбуваються щотри роки, ґрунтовно розкрито у п.2.2. Наголошується на великому значенні експерименту, експромту, авторської індивідуальності, що яскраво виявляються під час створення скляних творів на очах численної публіки; виділено такі важливі аспекти впливу, як налагодження міжнародної співпраці, популяризації українського гутного скла у світі та ін. Значна частина цього матеріалу подається автором під кутом зору освітніх процесів. Він відзначає вплив симпозиумів на зміну підходів молодого покоління до постановки мистецьких цілей і формування авторської думки. Відстежується неабияка стурбованість автора майбутнім гутного скла, підготовкою наступних поколінь митців-гутників, висловлюється бачення прогалин підготовки і шляхів удосконалення науково-методичних підходів.

Аналізуючи осередки скловиробництва, художні особливості гутної продукції, специфіку гутного виробництва як науково-творчого процесу (п.3.1 – 3.2), автор всебічно розкриває особливості робіт підприємств гутного скла Львівщини другої половини ХХ – початку ХХІ ст. («Райдуга», «Старт», Пісочнянський склозавод, «Галицьке скло»): у полі уваги асортимент малотиражної гутної продукції, стилістика виробів, специфіка роботи в цехах фабрик, специфіка співпраці майстрів-виконавців і художників-професіоналів, техніки виготовлення і декорування скловиробів.

Окремої уваги в дослідженні заслуговує гутна продукція Львівської експериментальної кераміко-скульптурної фабрики: основні тенденції, ключові постаті. Автор віддає належне творчому внеску А. Бокотей, аналізує його експерименти з формою, технікою, декором, внутрішнім простором цільної скляної форми, кольором і фактурою. Детально розглянуто зразки творів таких корифеїв львівської гуті, як Б. Валько, Б. Галицький, Р. Жук, І. Мацієвський, О. Гера, С. Мартинюк, В. Драчук, П. Дулич, Ф. Черняк та ін., а також зразки художників Київського заводу художнього скла, таких як І. Зарицький, Л. Мітяєва, С. Голембовський, І. Аполлонов, А. Балабін. Розглядаються їх творчі манери, особливості вирішення форми, техніки і прийоми.

Також виділено окремим підрозділом інноваційний досвід гутного виробництва компанії «Галицьке скло». Розкрито особливості нової техніки декорування із застосуванням кольорових порошків для надання внутрішнього декору, що є нетиповим для української традиційної гуті. Наголошено на формотворчих технологічних відмінностях нової лінії ТОВ «Компанія «Галицьке скло». Серед композиційних груп представлено і роботи самого дослідника.

Дисертацію завершують глибокі наукові висновки, які з повнотою констатують результати виконаного дослідження відповідно до поставлених завдань. Традиційно в дисертаціях окреслюють подальші перспективи роботи, і такі перспективи виявляються неоднозначними через невтішні обставини економічного, політичного і культурного характеру. Але оптимізму додає сам факт представленого дослідження, і завдяки відданості своїй справі тих людей, які «...все життя присвятили львівській гуті, ще є шанс передати вміння, технічні прийоми й традиції наступному поколінню» (с. 15 автореферату).

У написанні роботи М.А. Бокотей продемонстрував досконале володіння методами формального і образно-стилістичного аналізу, використовуючи влучні формулювання, точну загальномистецтвознавчу та вузькоспеціальну термінологію і виявив себе досвідченим майстром-практиком, який пізнав природу скла «власними руками». Він буквально «оспіває» своє мистецтво, підносить його до вимірів великих пластичних мистецтв, наділяє свої об'єкт і предмет дослідження образотворчим навантаженням, наводить аналогі і асоціативні порівняння творчих процесів склоробства з іншими видами і формами художньої творчості («скляна мова», «образотворче скло», «технічний лексикон скла» та багато інших). Художнє скло для автора – засіб усвідомлення світовідчуття, об'єкт формотворчої імпровізації з незліченою кількістю способів формування і декорування, з незліченим спектром фізичних властивостей і явищ.

Ґрунтовність, доказовість і аргументованість викладу результатів проведеного дослідження не залишають приводу для зауважень щодо змісту роботи. Слід вказати лише на деякі аспекти оформлення:

- назви робіт з художнього скла, представлених у додатку, здебільшого наведені в тексті, а не в самих додатках, що певним чином ускладнює сприйняття ілюстративного матеріалу;
- не варто було наводити в тексті артикули виробів, їх достатньо було залишити в списку ілюстрацій, де автор подає вичерпну інформацію щодо кожного зразка;

- аналізуючи вплив львівських міжнародних симпозіумів гутного скла на розвиток гутництва в Україні, дисертант ілюструє текст роботами зарубіжних майстрів; що ж стосується робіт українських склярів (Р.Петрука, Р.Дмитрика та ін.) – подано їх детальну характеристику, однак не наведено в ілюстративному додатку, при їх наявності візуальний ряд параграфу був би повнішим.

Висловлені зауваження не впливають на високу оцінку представленого до захисту дослідження. На основі вивчення представленої дисертації та публікацій за її результатами, можна констатувати:

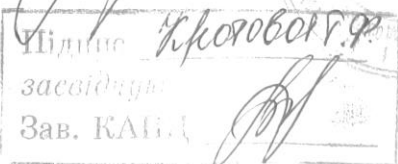
- 1) Дисертація є самостійною завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що в сукупності є вагомим внеском у сучасну мистецтвознавчу науку, історію та розвиток українського гутництва;
- 2) Основні положення дисертації достатньо апробовані на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, висвітлені у 19-ти публікаціях, 10 з яких – у фахових виданнях, введених до міжнародних наукометричних баз. Автореферат ґрунтовно відбиває основні положення дослідження, його зміст ідентичний змісту дисертації.
- 3) Наукова і творча діяльність дисертанта, одержані результати дослідження стали важливими каталізаторами щодо ствердження в світовому мистецькому просторі українського гутного скла, інтеграції світового досвіду в Україну, збереження професійної спадкоємності поколінь і традицій львівського гутництва.

Отже, дисертаційне дослідження «Львівське гутне скло у контексті міжнародного студійного руху: художні особливості та осередки скловиробництва» за структурою, викладом, обґрунтованістю і новизною наукових положень і висновків відповідає чинному Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань, а її автор – Михайло Андрійович Бокотей заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво.

Офіційний опонент:
доктор мистецтвознавства, професор
кафедри художнього моделювання костюма
факультету дизайну
Київського національного університету
технологій та дизайну

Т.Ф.Кротова

Підпис Кротова Т.Ф.
засвідчує
Зав. КАБД